

Rådslagsmaterial: Bostadspolitik

Bakgrund

S-kvinnor har länge varit engagerade i bostadspolitiska frågor. På 1970-talet togs det klassiska programmet "Kvarteret Framtiden" fram med målet att skapa en jämlik bostadspolitik.

Bostadsfrågor är fortfarande centrala för S-kvinnor och i vårt nuvarande politiska program konstateras att bostaden är en social och mänsklig rättighet, att bostadsområden ska vara attraktiva, trygga och tillgängliga samt att bostaden ska ha god kvalitet och en rimlig kostnad.

Som ett led i arbetet att ta fram ett nytt bostadspolitiskt program bjuds du som medlem i S-kvinnor in till rådslag om bostadspolitiken och de utmaningar vi ser. S-kvinnors förbund kommer att bjudas in till kunskapsseminarium och andra aktiviteter, samtidigt som vi uppmuntrar distrikt och klubbar att ta initiativ till egna arrangemang för att diskutera bostadspolitiska frågor.

Bostadspolitiska utmaningar

Samhällsplanering och bostadsbyggande

Sverige står inför ett stort behov av bostadsbyggande. I Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2022 uppgav 204 av landets 290 kommuner att det råder underskott på bostäder på den lokala bostadsmarknaden. Även om det är en nedgång från toppåret 2017 då 255 kommuner bedömde ett underskott är läget fortsatt ansträngt, framför allt i storstadskommuner och högskolekommuner. Totalt bor 87 procent av landets befolkning i kommuner som uppger att de har underskott på bostäder. 178 kommuner uppger att de förväntar sig ett underskott även om tre år.

I flerbostadshus dominerar hyresrätter som står för 58 procent av beståndet, medan 42 procent utgörs av bostadsrätter. Av landets 10 befolkningsmässigt största kommuner dominerar hyresrätten i åtta stycken medan bostadsrätten dominerar i två, Uppsala och Stockholm. I storstadskommuner byggs dock betydligt fler bostadsrätter än hyresrätter, i glesbygdskommuner gäller det omvända.

Exempel på frågeställningar att ta ställning till:

- Hur ökar vi bostadsbyggandet?
- Hur planerar vi bostadsområden med tanke på kollektivtrafik och närhet till förskola, skola, samlingslokaler och rekreationsmöjligheter?
- Hur stärker vi byggandet av hyreslägenheter och stoppar utförsäljningar och ombildningar?
- Hur gynnas en bra blandning av olika ägandeformer?
- Vad kan göras åt ökade byggkostnaderpriser?
- Vad kan göras åt brist/kö på detaljplaner* och brist på detaljplaner på attraktiv mark?
- Hur kan vi underlätta att bygga utanför detaljplanerat område?
- Hur kan vi förenkla eller effektivisera processen för planering och byggnation?
- Hur främjar vi energisnålt och klimatsmart byggande?

* Det finns planlagd och icke planlagd mark. Båda får bebyggas men processerna ser olika ut. På planlagd mark finns en detaljplan som anger hur ett begränsat område inom en kommun skall bebyggas och hur marken får användas.

En social bostadspolitik

Det krävs en ekonomiskt rättvis bostadspolitik för att trygga allas rätt till en bostad. Unga, studerande och personer med svag ekonomi är särskilt utsatta grupper på bostadsmarknaden.

Vid en nationell kartläggning av hemlöshet genomförd 2017 registrerades sammanlagt 32 400 personer som hemlösa. Det rör sig om personer från akut hemlösa till de som bor tillfälligt och utan kontrakt hos familj, vänner och bekanta liksom tillfälligt inneboende och personer med andrahandskontrakt hos en privatperson.

Med den kraftiga inflation som nu råder har höga hyreshöjningar börjat bli ett stort problem. Trepartsöverenskommelsen mellan Hyresgästföreningen, Sveriges Allmännyttan och Fastighetsägarna som ligger till grund för hyresförhandlingar bygger på data tre år bakåt i tiden. Det innebär att tidigare års låga kostnadsökningar, låg inflation och låga räntor delvis höll tillbaka hyreshöjningar tidigare år, men med den höga inflationen som nu hållit i sig kommer hyreshöjningarna fortsätta stiga snabbt de kommande åren.

Exempel på frågeställningar att ta ställning till:

- Hur bör bostadsbyggande finansieras/subventioneras för att alla ska ges rätt till en bostad till rimlig kostnad?
- Behövs statliga stöd till hyresrätter för att kostnaderna inte ska bli för stora för hyresgästerna? Hur ska stöden i så fall utformas?
- Behövs statligt stöd till bostadsbolagen, till exempel låg moms på hyran och rot-stöd?
- Behövs statligt stöd till hyresgästerna i form av ett stärkt bostadsbidrag?
- Hur behåller vi rimliga hyror efter upprustningar?
- Hur kan samhället arbeta förebyggande mot vräkningar, framför allt av barnfamiljer?
- Hur motverkar vi social dumpning från framför allt rikare storstadskommuner till fattigare glesbygdskommuner?
- Rätt för hyresgästen att göra hyresavdrag?

Boendemiljö och segregation

Segregationen har ökat i Sverige de senaste 30 åren. Inte bara i storstäderna utan även i små och medelstora kommuner. Arbetslösa och människor med svag ekonomi samlas i vissa områden, de med bättre förutsättningar i andra. Även den etniska segregationen ökar. Människor födda utanför Europa koncentreras till vissa geografiska platser, och här är ofta fattigdomen som störst.

Exempel på frågeställningar att ta ställning till:

- Hur ökar vi fastighetsbolag och byggbolags sociala ansvar för boendemiljön?
- Hur kan de boendes engagemang för boendemiljön tillvaratas och stärkas?
- Vilken samhällsservice behövs i varje bostadsområde/närområde?
- Vad är viktigt för en god boendemiljö?
- Hur stärker vi tillgängligheten?
- Vad finns det för särskilda utmaningar för stad/land?
- Hur bör miljonprogrammen rustas upp för att minska segregationen?

Feministisk bostadspolitik

Att ha ett feministiskt perspektiv på bostadspolitiken är viktigt för att se och åtgärda problem som särskilt drabbar kvinnor. Det kan handla om trygghetsfrågor eller rätten till en bostad för kvinnor som lämnar en våldsam partner eller efter en separation, där kvinnors generellt sett sämre ekonomi kan vara ett hinder för att få en bostad.

Exempel på frågeställningar att ta ställning till:

- Hur ökar vi tryggheten för kvinnor i boendemiljön och närmiljön?
- Hur bygger vi för att minska risken för våld?
- Hur tryggar vi våldsutsatta kvinnors rätt till bostad?
- Hur kan kommuner samarbeta om bostadsutbyte för att säkra våldsutsatta kvinnors rätt till en bostad i en annan kommun än hemkommunen vid behov?
- Vem har besittningsrätt till bostaden i fall med våld i nära relation?
- Hur kan vi stärka rätten till bostad för kvinnor vid en separation?

Ekonomiska aspekter

Att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar är viktigt för en jämlik och jämställd bostadspolitik. I dag skiljer sig till exempel skatteregler åt mellan olika upplåtelseformer.

- Hur kan bostadspolitiken reformeras för ökad jämlikhet och jämställdhet?
- Vilka statliga styrverktyg är av betydelse för att påverka bostadspolitiken?
- Hur skapar vi skattemässig neutralitet mellan olika upplåtelseformer?
- Bör ränteavdraget tas bort/reformeras?

Övrigt

Vilken är din bild av ett framtida samhälle? Skulle du vilja se andra sorters boenden som inte finns idag? Hur vill du ha det i framtiden? Hur skulle ni vilja att boenden såg ut om 100 år? Våga tänk annorlunda och långsiktigt och våga tänka utanför boxen. Vill du bo kollektivt? Vill du ha generationsboenden? Vill du att gator och utemiljöer ser annorlunda ut än idag?

Referenser

Boverket, myndighet för samhällsplanering, stadsutveckling, byggande och boende. Verket arbetar på uppdrag av riksdagen och regeringen.

<https://www.boverket.se/sv/>

Hyresgästföreningen, medlemsorganisation och en intresseorganisation för hyresgäster i Sverige

<https://www.hyresgastforeningen.se>

Nationellt centrum för kvinnofrid i Uppsala, har regeringens uppdrag att höja kunskapen nationellt om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. NCK har även regeringens uppdrag att ge stöd till våldsutsatta kvinnor.

<https://www.nck.uu.se>

Fastighetsägarna, intresse- och branschorganisation för ägare till lokal- och bostadshyreshus, industrifastigheter samt bostadsrättsföreningar.

<https://www.fastighetsagarna.se>

Socialdemokraternas aktuella bostadspolitik

<https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/bostad>

S-kvinnors aktuella bostadspolitik

<https://s-kvinnor.se/var-politik/politiskt-program/2-det-feministiska-samhallsbygget/>

Om Social housing

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/olika-grupper/hushall-begransad-ekonomi/begreppet-social-housing/>